

LIETUVIŲ KALBOTYROS KLAUSIMAI, XXXII (1993)
BALTŲ ONOMASTIKOS TYRINĖJIMAI

MILDA NORKAITIENĖ

**DEAPELIATYVINIAI ASMENŲ PAVADINIMAI PAGAL
KILIMO, BUVIMO BEI GYVENAMĄJĄ VIETĄ**

Deapeliatyviniais vadiname asmenų pavadinimus pagal kilimo, buvimo bei gyvenamąją vietą, kurie padaryti ne iš tikrinij, bet iš bendrinių gyvenamajų ar negyvenamajų vietų reiškiančių daiktavardžių, erdvės reikšmės būdvardžių bei vietas—erdvės prieveiksmių, pvz.: *daubiškis* : *daubà*, *girininkas* : *girià*, *kaimiētis* : *káimas*, *sišioniskis* : *šišion*, *tolutis* : *tolùs*; *tolì*, *ùžupis* : *už- +ùpē*, *vandénis* : *vanduo*.

Tokiaisiais vediniais nusakomi ne vien asmenys, bet ir įvairios personifikuotos mitologinės būtybės (pvz.: *girýkštis* "girios dvasia, miškinis", *medeinié* "mišky deivė", *naminiñkas* "aitvaras", *pragāris* "velnias"), vėjai (*pietasis*, *rytýs*, *šiaurūnélis*, *vakáris*) arba eufemistiškai pavadinami vilkai (*laukinis*, *laukiniñkas*), gyvatės (*pálaužé*), rupūžės (*pamatiné*).

Šiai vedytių grupei priklausytų ir desubstantyviniai vietas reikšmės priedeliai¹, žymintys kieno nors ypatybę, gautą pagal vietą (pvz.: *kiškis m i š-k i s*, *paukštéliai r a k š t ū n /é l i a i*, *žirgélis l a n k i n i ñ k a s*).

Leksinių semantinių žodžių grupių formavimasis iš dalies yra susijęs su žodžių daryba, jos kategorijomis ir tipais. Desubstantyviniai vietas reikšmės priedeliai ir asmenų (personifikuotų būtybių) pavadinimai pagal kilimo, buvimo bei gyvenamąją vietą dėl pačios savo prigimties yra gana skaidrios motyvacijos ir turi bendrą kategorinę darybos reikšmę: "kas susijęs su patiniu žodžiu žymima vieta". Be to, tiek pirmųjų, tiek ir antrųjų daryboje reiškiasi tie patys darybos būdai ir formantai.

Svarbiausias straipsnio tikslas – aptarti deapeliatyviniių asmenų pavadinimus pagal kilimo, buvimo bei gyvenamąją vietą būdingus darybos bruožus bei specifiką, kadangi iki šiol kiek detaliau jie tebuvo apžvelgti "Lietuvij kalbos

¹ Priedeliai, dažniausiai vartojami tautosakos kūriniuose, apibūdina veikėjų pagal įvairius požymius: pagal jo išvaizdą (*gžuolas š i m t a l ā p i s*, *žirgas š i r v i n y k a s*), pagal atliekaną veiksmą (*beržélis s v y r u o n ė l i s*, *paukštuzéliai č i u l b u ž ē l i a i*), pagal būvimo vietą: (*véžys p a k e r y s*) – pastaruosius čia taip pat apžvelgsime – ar dar kitaip.

gramatikoje"². Surinkta medžiaga (apie 700 pavyzdžių) rodo³, kad minėtyjų pavadinimų dažniausiai daromasi derivacijos, rečiau — kompozicijos būdu. Tokia tvarka toliau juos ir panagrinėsime.

Priesagų vediniai

Visų pirma atkreiptinas dėmesys į nevienodą priesagų produktyvumą. Produktyviausia priesaga -inis, -é (su ja daromasi ir daiktavardinių, ir būdvardininių asmenų pavadinimų): 83 pavyzdžiai (170 pavartojojimo atvejų) arba 24,63% visų darinių:

A n a p u s i n i s, -é LKŽ I 129 (rš) : anà pùsè. A n a š a l i n i s, -é LKŽ I 130 : anà šalìs. Ale jau čia iš paskutinos tas žmogelis surengé veselkà, pasiprušé a p l i n k i n i u s BsP III 205. A p l i n k i n i a i žmonës viskà žino LKŽ I 246 (J.Jabl). A p l i n k i n i a i jau ir iškûlç, o mûsù dar ne viskas suvežta LKŽ I 246 (Srv). Susirinko a p l i n k i n i a i žmonës LKŽ I 246 (Ds) : aplinkà. Čia b a ž n y c i n i a i žmonys eit LKŽ I 700 (Pln). B a ž n y t i n i a i taip ilgai nepareina LKŽ I 701 (Skr). Ji b a ž n y t i n é labai LKŽ I 701 (Tvr). Ar jie da b a ž n y t i n i a i žmonës? LKŽ I 701 (Gs) : bažnýcia. Su b ú k l i n i a i s nesusilyginsi, jiems ir be darbo gerai auga LKŽ II 142 (Krok) : búklè, búklès. Kad ne b u t e l i n i a i, rugių nebûtume taip greit suvalę Slv : butélis "pirkia, trobelé". Gerai žinomas č i o n á i t i n i s nériskas LKŽ II 115 (rš) : čiõn, čionai. D á i k t i n i a i žmonys kruopelę moka i lietuviškai LKŽ II 221 (Rš). Tai d a i k t i n i s — štieki žemës, tai ir riečia nosi LKŽ II 221 (Rdm) : dáiktas "ükis, sodyba". Mano vaikai da maži, tik d a r ž e l i n i a i LKŽ II 306 (Jrb) : darželis "ikimokyklinë vaikų įstaiga". D a r ž i n i a i kopūstais vis apsivertę LKŽ II 308 (Rdm) : dažras "daiktas, sodyba". D a u b i n i a i, k a l n i n i a i Šepučiai LKŽ II 310 (Pgr) : daubà; kálnas. Kur puikūs rübeliai — d v a r i n é l i y, kur skaištūs veideliai — tinginélių LKŽ II 938 (Plš) : dväras. G a l i n i o mergos ateidavo linų rauti LKŽ III 68 (Pg). Švégžda g a l i n i s, duok Dieve jam dangų, liepdavo pačiam sétis M.Katk. Ir g a l i n i s Jonas buvo atėjęs LKŽ III 68 (Alv). Tie g a l i n i a i tai priskamuojant rudenį, kai pašlampa, kol išsimuša vieškelin LKŽ III 68 (Dbk) : gälás "kaimo pradžia, pabaiga; galulaukė". G i r i n i a i gyventojai LKŽ III 342 (Gs). G i r i n i a i nebijo gyvačių, moka apsieit LKŽ III 342 (Ss). Kaip ilgai

² Žr. Lietuvių kalbos gramatika. V., 1965. T.I. P. 411—414.

³ Medžiaga straipsniui rinkta iš "Lietuvių kalbos žodyno" (toliau — LKŽ). V., 1956—1986. T. 1—14 ir jo kartotekos, iš V.Vitkausko "Šiaurės ryty dūnininkų šnekų žodyno". (V., 1976), J.Petrausko ir A.Vidugirio "Lazūnu tarmës žodyno" (V., 1985), G.Naktinienės, A.Paulauskienės, V.Vitkausko "Druskininkų tarmës žodyno" (V., 1988), iš ivairių rašty bei pagal specialią ankštę. Sutrumpintimai kaip "Lietuvių kalbos žodyne".

g i r i n i a i neparvažiuoja LKŽ III 342 (Skr). *Atėjo, sakė, naktyje, avis*
išnešė iš tvarto g i r i n i a i tie Pžrl. *Ar nebijojai per girią vienas važiuoti,*
kad kur g i r i n i s (girios plėšikas) *neužpult?* LKŽ III 342 (Sri). *Pats Gervė*
labai panėšėjo į miškų dvasią g i r i n i r s. *G i r i n i s juodis* (velnias) *atėjo –*
neobūlant LKŽ VIII 990 (Šv). *Gyvačių yr: kanapinė, margoji, juodoji, g i-*
r i n é, morčinė, varinė LKŽ III 367 (Plv) : *girià.* *Su k a i m i n i a i s lengviau*
rast rodę, kai su miestiniais LKŽ V 56 (Alk). *Nenorėk, kad k a i m i n i s*
miesčionių apmautų LKŽ V 56 (Srv). *K á i m i n é s su dvarokém nesusidėdavo*
LKŽ V 56 (Gs). *K á i m i n i a i žmonės gerai gyvena* LKŽ V 56 (Gs) : *káimas.*
K a l n i n i s dievaitis. *K a l n i n é dievienė* K I 210. *Šįmet su šieniu priveikę*
ir k a l n i n i ú s LKŽ V 148 (Skr). *K a l n i n i s Poželé* LKK IV 177. *Čia*
visi mužkai k a l n i n i a i gavo iš dvaro žemės LKŽ VI 48 (Skr) : *kálnas.*
Ar pas k a p i n i s Banaitį gyvena? LKŽ V 234 (Pc) : *kapaï.* *Kap važiavau*
svatuosna, paémiau k i ē m i n i s žmogų ažu svotą LKŽ V 753 (Dv). *Nor*
(nors) k i e m i n i s, ale jo neparušink LKŽ V 753 (Dv). *Kad k i ē m i n é*
(to paties kaimo) merga būna, tai reikia eit drauge namo LKŽ V 753 (Dv).
K i e m i n i s draugg susitiksiu LKŽ V 753 (Arm). *Kur tu k i ē m i n i s vagj rasi*
DrskŽ : *kiemas.* *Mes buvom patys k r a š t i n i a i* (kaime) DrskŽ : *krāš-*
tas "galas". Džinkt grindis atplėsė – k r ū m i n é ieško LKŽ VI 699
(Krtn). *K r ū m i n é prudžios varpy, arba brandžių varpy* LKŽ VI 699
(IM 1864,7). *K r ū m i n é* (gyvatė) LKŽ VI 699 (Kls) : *krúmai.* *Abu*
lageriuos buvo, – ir rado l ā g e r i n ė LKŽ VII 11 (Str) : *lägeris.* *Né*
vienos mietelietės néra – visos l a u k i n é s LKŽ VII 182 (Ad). *Kai*
kaimas išsidalino, tai atsirado l a u k i n i y LKŽ VII 182 (Lnkv). *Mes*
l a u k i n i a i buvom Gedvary, išsikélę Pš. *Gal jau paréjo l a u k i n i a i*
(laukuose dirbę) žmonės? LKŽ VII 182 (Grš). *L a u k i n i s* (vilkas)
šignakt mano kumelį sudraské LKŽ VII 182 (J). *Nelaikyk lauke arklių – gali*
l a u k i n i s kumeliuką papjauti LKŽ VII 182 (Užp). *L a u k i n i s* (vilkas),
šuva, pilvas kaukia LKŽ V 427 (J). *Naklys ilgos – gali l a u k i n i s* (vilkas)
pasimaišyt LKŽ VII 182 (Dbk) : *laūkas.* *Viena* (gyvatė) *margoji,*
kita l a z d i n é LKŽ VII 213 (Dv) : *lazdà "lazdynas".* *L o b i n i s,*
-é LKŽ VII 637 (Drsk). *L ó b i n i s Paukštē, k á l n i n i s Paukštē*
Dglš : *lóbas; kálnas.* *M a r i n i s plėšikas* LKŽ VII 859 (R 324) : *mários.*
Anie buvo m e d i n i a i žmonės LKŽ VII 988 (Lz). *M e d i n i s* (miško
žvérių saugotojas, dievas) LKŽ VII 987 (rš) : *mēdē, mēdis, mēdžias "miš-*
kas, giria". Kaiminiai žmonės vis prasčiau gyvena už m i ē s t i n i u s
LKŽ VIII 155 (Gs). *M i e s t i n i a i žmonės* LKŽ VIII 155 (Grv) : *mięs-*
tas. *M i š k i n i a i s užventiškiai mumis* (vidsodiškius) *vadina* LKŽ
VIII 290 (Užv). *M i š k i n i a i vis atsigrūsdavo pačian sumigime* Švnč.
Byloja [Lapinas] apie m i š k i n i u s, raistuose gyvenančius, po giriąs kla-
jojančius, kurie apsuka žmogui galvą V.Krėv. *M i š k i n i a i žmonys,*
raudonbarzdžiai Grdm. *Neverk, ba ateis m i š k i n i s, ir ataduosiu* LKŽ
VIII 290 (Ldk) : *miškas.* *Gyvena šalip m o l d u o b i n é s Gečienės, Cipariūs*

Nmš : mólduobė. Kap žmogus numiršta, n a m i n i a i verkia nežinia kap LKŽ VIII 533 (Pls). Dažnai pykstuos su n a m i n i a i s LKŽ VIII 533 (Ck). N a m i n i s brolis da neženotas, tik kairos mieste LKŽ VIII 533 (Trgn). Ne n a m i n i a i, iš kaimo sueina, neleidžia jaunų už stalo (per vestuves) DrskŽ. Anoji [duktė] n a m i n é (liko prie tėvų gyventi), kita in marčias išėjus LKŽ VIII 533 (Brb). Čia n a m i n i a i anūkai Mrs. Tam n a m i n i u i tébai ir paliko daugiausia Srj. Anas tikras n a m i n i s LKŽ VIII 533 (Tvr). N e n a m i n é (iš kitur kilusi) marti LKŽ VIII 533 (dz.). Ei, broli, broli, broleli mano, kam šovei balandėli, n a m i n j paukštūželj? LKŽ VIII 533 (LTR(Ds). Pripažino, ką (kad) itai n a m i n i s in jo (arklio) jodo LKŽ VIII 533 (LTR(Tvr). Kai ateina vakaras, vaikams visai bėda: jiems vis vaidenasi, kad n a m i n i s pagrieba už koju, kai tik nuleis jas nuo suolo V.Krėv. Ana y[ra] iškalbi motriška, o mes tokie n u m i n i a i žmonys LKŽ VIII 895 (Ms) : nāmas, namaī, nūmas, numaī. Čiūtelės mano, karvelės mano priganytos, tu, p a b a l i n e, tu, p a k r a š t i n e, valio, ralio namolio! (d.) LKŽ IX 197 (Dglš) : pabalys; pakraštys. Tę du buvo Mantvilai: vienas p a g i r i n i s, kitas p a e z e r i n i s LKŽ IX 66 (Gs) : pagirys, pagirė; paežerė, paežerys. Būdavo, lig žiemai p a g i r i n i a i karves išsigano girioj LKŽ IX 85 (Ad). Tie p a g i r i n i a i tik degtinei da-yi! LKŽ IX 85 (Ig). Šitie p a g i r i n i a i gyvulius gano girioj LKŽ IX 85 (Kps) : pagirys, pagirė. Pranskus k a l n i n i s ir p a k a l n i n i s LKŽ IX 147 (Šts) : kálnas; pakálnė, pakálnis. P a k á m p i n i s (pakampėse atsiradęs) tus vaikas, mergos DrskŽ : pakámpė, pakámpės. Kai privažiuosiu pirmą p a k e l i n j žmogų, užeisiu atsigerti LKŽ IX 165 (Žvr) : pakelė. P a k u r i n i s, -é LKŽ IX 218 (Skdv) : pakurà. Tik p a l a u k i n i a i [gyventojai] žibint kuoj neturėj LKŽ IX 243 (Rdm) : palaükė. P a m a t i n é s (rupūžės) daugiausia po pamatais gyvena LKŽ IX 285 (Lbv) : pamatai. Né vieno p a m i š k i n i o neliko — visi atsikélé an gyvenvietę Ęr. P a m i š k i n i a i, tie dažniau nueina į grybus LKŽ IX 302 (Rd). P a m i š k i n i a i turės daugiau šieno LKŽ IX 302 (Ęr). Pa m i š k i n i y bulbas baigia šernai nukast LKŽ IX 302 (Všn). P a m i š k i n i a i gyventojai neprijem nakoti LKŽ IX 302 (Lkv). P a m i š k i n i e pasileidėlę, anot Jones, vadino Tekle J.Avyž : pamiskė. P a p l e n t i n é Šiutrikienė jau našlė LKŽ IX 372 (Gs). Pirmasis karas ejo plentu, tie p a p l e n t i n i a i nukentėjo LKŽ IX 372 (Grd) : paplentė. P a p r ū d i n i s Kuizinas LKŽ IX 382 (Db) : paprūdė. Nuveik pas p a r a i s t i n i û s , tai jie tau apie velnius papasakos LKŽ IX 396 (Al) : paraistė. P a r a p i j i n i s, -é M : parapija. P a r u b e ž i n i s buvo policnykas Sdb : parubežys. Tas p a s a u l i n i s eina per pasauk LKŽ IX 456 (Ldvn). Aš toks p a s a u l i n i s žmogus buvau, tai visap šneku LKŽ IX 456 (Vlkv) : pasáulis. P a s i e n i n i û s gyventojus b/[uv]o nuvarę (nuo ūkių) LKŽ IX 467 (Gs) : pasienis. Iš šito vaiko užaugus tik p a t i l t i n i s LKŽ IX 619 (Trgn) : patiltė. P a u p i n i a i daugiau

šieno tur LKŽ IX 652 (Žal). Visus p a u p i n i û s iškėlē an gyvenvietę Ėr. P a u p i n i a i gyventojai tai nors žuvy atsivalgo LKŽ IX 652 (Šn) : paupys. P a v i e š k e l i n i a i Ambrazaičiai LKŽ IX 693 (Jrb) : pavieškelė. Juodas kaip p e k l i n i s (velnias) LKŽ IX 752 (Krok) : peklà. Nueisiu in p e r l u u k i n i ſ kaimyną i gausiu LKŽ IX 838 (Prng) : pérlaus; peſlaus-kiai. Einam pavakaruot in p i r k e l i n i û s LKŽ IX 1090 (Švd). Lojojas senelė su savo p i ū k i n e, su anūko boba LKŽ IX 1094 (Str). Šitas žmogus mūs p i ū k i n i s LKŽ IX 1094 (Kb) : pirkia, pirkėlė. Taip dėjosi pasauly, kai p o ū e m i n i a i (velniai) dar turėdavo reikalų su žmonėmis LKŽ X 480 (TDI VI 182) : póżemis. Dabar vandens čysti, p r a g a r i n i y (velnių) néra LKŽ X 500 (Skr) : prāgaras. Ji auginasi p r i e g l a u d a i LKŽ X 635 (VšR) : prieglauða. P r o v i ū c i n i a i gyventojai Ndž : proviñcija. Nuviliros r a i s t i n i s (velnias) į krūmus LKŽ XI 61 (Švn). Užgirdo tus žmogus ir nu-vej kap r a i s t i n i s Drskž : raistas. Jau ir r a j o n i n i a i atvažiavo LKŽ XI 97 (Mrp) : rajonas. R u b e ū i n i s kaimynas LKŽ XI 852 (K I 64) : rubėžius. Tik paréjo jam į galvą, kad piety metu po laukus r u g i n i s vaikščioja, ir jį šiurpas supurė LKŽ XI 888 (Mš). R u g i n é ragana LKK XII 140 (Grv) : rugiai. S a l i n i s žmogus LKŽ XII 80 (Aps). S a l i n i s žentas atejo LKŽ XII 80 (Aps). S a l i n i o Juozas – baisus gnaibikas LKŽ III 447 (Švn). S a l i n i s berniukas – miestelinis teliukas LKŽ XII 80 (Ml). Ana (mokytoja) visa vientara kap s e l i n é merga – visa dirba: ir kasa, ir šoka su mūsiais bernukais LKŽ XII 353 (Lz) : salà; selà "iš visų pusiu vandens apsuptas sausumos plotas; sodžius, kaimas". S i e n i n i a i [kazokai] turėjo pri koju liknešius prisikabinę LKŽ XII 526 (Dr). Turėjau pažastinę nešeng, negalėjau išbėgti nu s i e n i n i y (pasieniečių) Plng : sieną. In s k l y p i n i u s da toli LKŽ XII 1000 (Vrn) : sklypas. Teip daré vildamos pagalbą gausiančios nu s l e n k s t i n i o ir kily numiškių deivaičių, katrie kertėse čédijo gyventi LKŽ XII 1211 (M. Valanč) : slenktis. Da ir s m é l i n i a i nearia, o mes arsma? LKŽ XII 153 (Trgn) : smėlis. Ežia amžina buvo, ale s o d y b i n i a i teisdavos LKŽ XIII 274 (VI). Čia užaugt tep neužauga kap s o d y b i n i y LKŽ XIII 274 (Gs). Su s o d y b i n i u nesusilyginsi – jo visi javai kaip mūras LKŽ XIII 274 (Br) : sodýba. S o d i n ē l i s žmogus LKŽ XIII 277 (Dr) : sodà "kaimas, sodžius". S ū d i n i s kaimynas atvažiavo LKŽ XIII 277 (Jrb) : sôdas. Čia atsirado s v e t i m ū e m i n é boba, pravarde Teisybė (ps.) LKŽ XIV 330 (Brt) : svetimžemis. Š a l i n i s žmogus tiek nepaaškins, kiek savas LKŽ XIV 451 (Vv) : šalîs. Gyvatiné ū a l t i n i n é, eik krūmelin, eik miškelin, baltos karvelés nekliud' LKŽ XIV 486 (LMD(Ml)) : šaltinis. Š i a u r i n i s žmogus LKŽ XIV 723 (K II 94) : šiaurė. Girios, arba šilo, velnius vadina "šilo voljetelžais" – ha ū i l i n i a i s ir bukiai LKŽ XIV 788 (BsMt I 26(Brt)). Dažnai atsitikdavo, kad ne vienam ū i l i n i u i pristigdavo pavasarį duonos LKŽ XIV 788 (V. Krėv). Ji in ū i l i n é s panaši, tokias, kur grybus, uogas renka – lubai jos eiklios, kap bitės eina Dg. Jos

vyras, tep išeina, ši l i n i s Dg : šilas, šilai. Š o n i n i s, -é Prn : šónas "kraštas, puse". U l y c i n i s žmogus išsiserga be doktorių, be pagelbinių Dglš : ūlycia. Miškuose matome glaudžiantis ir renkantis paprastai naktį méniesienoje visokias dvasias — numfas, šilines, miškines, u p i n e s r š : upė. Už u p i n i a i dar nenupjovė rugių Ig. Mat te tiltas yra už u p i n i a m pervažiuot Pnm : ūžupis. [Kunigas] išvydo iš Žuižės marelių žmogų išskylantį ir vis šaukiantį: — Jau česas, o žmogaus nér. [...] Tas v a n d e n i n i s, pirm minėtajį šaukimą paliovęs, taré kuniugui: — Negerai padarei BsV 372. V a n d e n i n i s užgirdo, pasigailėjo žmogaus, išnešę iš upės jam auksinį kirvį BsV 373 : vanduo, a. sg. vández-]. Jankauskis v i e t i n i s žmogus Žlb. Iž v i ē t i n i y bus vagiy, pirkta nereiks DrskŽ : vieta.

Semantiniu požiūriu priesagos *-inis*, -é vediniai nevienareikšmiai. Kaip matome iš pavyzdžių, jie gali nusakyti asmenį (ar asmenis):

1) nuolatos, pastoviai gyvenantį arba likusį ten pat, šalia ko nors, drauge su kuo nors nuolatos gyventi ar laikinai įsikūrusį pamatiniu žodžiu pasakytoje vietoje arba netoli jos;

2) kilusį, atkilusį, atsikėlusį, atvykusį, parvykusį ar atsiradusį iš (nuo) pamatiniu žodžiu pasakytos vietas, gyvenusį, buvusį ar (sus)gautą, rastą toje vietoje ar netoli jos;

3) dažnai besilankantį (mégstantį lankytis) ar besislapstantį pamatiniu žodžiu pasakytoje vietoje ar netoli jos arba į ją vykstantį, nuvykusį; toje vietoje vykstančiam renginyje drauge su kitais dalyvaujančių.

Tiesa, čia derėtų dar pridurti, kad, be minėtyų reikšmės atspalvių, pasitaikė ir individualios reikšmės vedinių su menkinamuoju atspalviu:

A p l u o k i n i a i (menki) svečiai LKŽ I 248 (KlvrŽ). A p l u o k i n i a i (nesuaugę, nesubrendę vaikinai) jau pry mergių taisos LKŽ I 248 (Ggr) : aplūokas "aptvaras prie namy gyvuliams paganyti; kluonas, žardis". Nu, kad balius, tai balius: kur tik eitu, visur begulį, visi nebgyni, tik ž i o g r i n i a i (prie žiogrių prirošti įsimarkavę girtieji) dar tebšabo[ja] PP 17 : žiogriai.

Priesaga *-inis*, -é dažnai padeda susidaryti vediniam su priesagomis -áitis, -é (7 pavyzdžiai, 18 pavartojimo atvejų, 2,08% visų pavyzdžių) ir -(i)ukas, -é (8 pavyzdžiai, 10 pavartojimo atvejų, 2,37% visų pavyzdžių), kai tiesioginis pamatinio kamieno ir priesagos jungimasis neįmanomas dėl morfonologinių priežascių bei akivaizdaus semantinio dviprasmiškumo (plg.: krūmináitis, laukináitis ir krūmáitis, laukáitis; miškinukas, šiaudinukas ir *miškukas, šiaudukas), pvz.:

Vaikinai a p l i n k i n a i č i a i žmonas vedé LKŽ I 246 (LzP) : aplinkà "apylinkė". G i r i n á i t i s, -é J, g i r i n a i ī t i s, -é Š, RŽ, Kv. Ka jau g i r i n a i ī t i s miške paklysty, kas bebūty LKŽ III 341 (Li). G i r i n a i ī t i s i a i virsta miestelénais LKŽ III 341 (Vaižg). Visi g i r i n a i ī t i s i a i leičiukai LKŽ VII 232 (Vdk). Mudu šimtą metų gyvensim, nes giri naičiai esam rš : girià. K r ū m i n á i č i a i (krūmuose susigauti, nesan tuokiniai) vaikai LKŽ VI 699 (Kal) : krūmai. L a u k i n á i č i a i laukuose, o g i r i n á i č i a i giriose gyven LKŽ VII 181 (J). L a u k i n a ī č i a i visados dejuoja su medžiais LKŽ VII 181 (Krtv). Jis prie laukinai

*č i y gyvena, o mes arčiau prie miškų LKŽ VII 180–181 (Gr). Lauki nai
čia i vyžoms karny netur, tai kudakėms nešioja LKŽ VI 759 (Vi) : laūkas,
laukai. Beržinės smalos iš tos tie m i š k i n a ī č i a i liuob prisivirs
LKŽ VIII 289 (Pp). M i š k i n a ī č i a m s medžių netrūksta LKŽ
VIII 28^c (Krtv). Gruzdžių – laukiniečiai, šakyniškiai – m i š k i n a ī č i a i
LKŽ VII 181 (Škn) : miškas. Š a l i n a ī t i s, kurs iš šalies LKŽ XIV 447
(J). Pabék pas kurį š a l i n a ī č i y ir pakviesk daugiau žmonių LKŽ XIV 447
(Rs) : šalis "vietové, kraštas; šonas".*

Vien su priesaga -ātis, -ē tepasitaikė vienas vedinys: *Kas ant kalvos
gyven, tas k a l v a ī t i s LKŽ VI 164 (J). K a l v a ī t i s BŽ 100, RŽ : kalvà.*

Vien su priesaga -(i)ūkas, -ē vedinių taip pat nedaug: *Aš buvau d u a-
r u k o sūnus, žinot, visko teko matyt Vlkv : dvāras. Turbūt, čia p r i e-
g l a u d u k ū s nuvedė, ka visi su vienokiais drabužiais aprédyti LKŽ X 635
(Jrb) : prieglauda.*

Kiek daugiau vedinių pasidaroma pasitelkus priesagas -inis, -ē, -ēlis, -ē:
*Gi žinai, jos Petras juk d i l g i n i ū k a s (nesantuokinis) LKŽ II 550
(Krk) : dīlgēs, dilgynės. Tik susidék su g i r i n i u k a i s, tai ir margini
(keikti, gyvačiuoti) išmoksi LKŽ VII 854 (Lkš). O čerkelė trumpastovė tai
tiesą kalbėjo, kubilukas g i r i n u k a s už pečiaus drebėjo (d.) Lp : girià.
K a r k l i n i ū k a s (karklyne rastas vaikas) pasiémė lazdą ir išėjo ieškoti
smako (ps.) : karklai, karklýnas. M i š k i n u k a s suprato, kad senelis,
jo ieškodamas, apsiuko pusę giriros r̄s : miškas. Šitas vaikas ū i a u d i n ū-
k a s (nesantuokinis) Alvt : šiaudai. Ž e m e l i u k a s M. Žyniai, nupjovusys
po kāsnelj, mėčiojo į namo keptes ž e m e l i u k ē m s, arba vėlėms, tai yra,
dūsioms ant žeme baldančiomis S. Dauk : žemė.*

Pastariesiems vediniams visų pirma būdinga mažybinė reikšmė, jais dažniausiai pavadinami vaikai. Tačiau, kaip buvo pastebėta ir "Lietuvių kalbos gramatikoje", "i tokius darinius jau galima žiūréti ne tik kaip i jaunumo reikšmės deminutuvus, bet ir kaip į visai kito tipo vedinius, turinčius kilmęs bei priklausymo reikšmę"⁴.

Daug deapeliatyvinių asmenų pavadinimų – 73, 133 pavartojimo atvejai, apie 21,66% visų pavyzdžių – pasidaroma su viena produktyviausių priesagų -(in)iňkas, -ē bei su jos variantais -nykas, -ē, -(en)iňkas (-enýkas), -ē:

*A n ó ū a l i n y k a i jau pjaus rugius LKŽ I 151 (Lš). A n ó ū a l n y-
k a i ant turgaus jau turėjo šiemečių bulvių LKŽ I 151 (Srj). Nepatiko téveliui,
kad bernelis a n ó ū a l n y k a s buvo Mrs : anà šalis. Ą p r u b i n i n-
k a s , -ē LKŽ I 256 (Slnt) : āprubas, āpruba "viename plote ūkininko žemė".
A u k ū s t i n i ū k ū žemė K II 98 : aukštumà "kalnas". Aš noriu šiandien
i bažnyčią eiti. – Mat, koks b a ū n y č i n i n k a s LKŽ I 700 (Kv). Jau
b a ū n y č i n i n k a i gr̄žta LKŽ I 700 (Kpl). Tu b a ū n y č n y k a s ,*

⁴ Lietuvių kalbos gramatika. V., 1965 T. 1. P. 266.

ką girdėjai bažnyčioj? LKŽ I 700 (Bsg). Mano b a ž n ý č n y k ē pareina LKŽ I 700 (Bsg). Pareina jau ir b a ž n i n c i n i n k a i LKŽ I 701 (Grz). Valgytume piety, tik dar ne visi b a ž n ý t i n i n k a i parėjė LKŽ I 701 (Š). Jau b a ž n ý t i n i n k a i pareit K. B a ž n ý t i n i n k a i visą miežienj susprogo LKŽ I 701 (Grz) : bažnýcia. Jau iš vakaro suvažiavo b ū d ē l n y k a i LKŽ I 1121 (Er) : būdėlė. Ten b ū d i n i n k a i gyvena tose palaikeše trobose LKŽ I 1123 (J) : būdà. B u t é l n i n k a i teturi po mažą sklypką žemės daržui ir po nedidelį butelį gyventi LKŽ I 1213 (Skr) : butelis. B ū t i n i n k a s būdamas, aukštai nesikelk LKŽ I 1222 (Up). Imk, vargdieni, už pačią b u t i n i n k ė dukrelę LKŽ I 1222 (rš) : būtas. Kas turi trobą su daržu be lauko, tas d a r ž i n i n k a s LKŽ II 307 (J). Da te buvo d a ū ž i n y k y, ale visi į gyuenietę nuéjo Kbr. Čia gyveno d a ū ž i n i n k a s, turéjo keturius vaikus Lž : dažas. Jis yra d ū b i n y k a s – cielą dubą tur LKŽ II 782 (Šd) : dubà "atskirą ūkis, sodyba". Užsideda su visokiais d v a r é l n y k a i s LKŽ II 937 (Gs) : dvarėlis. E ž e r i n i n k a s, -ē Rž. E ž e r n i n k a s, -ē LKŽ II 1169 (K, Š) : ēzeras, ežerai. Žmonės tada pareina luomon laisvyg g a r d i n i n k y LKŽ III 122 (Bs) : gařdas "miestas". G a t v i n i n k a s, -ē LKŽ III 157 (Vaižg) : gātvė. Pavakare atvažiavo kažkoks g i r i n i n k a s ir atsivežė pilną vežimą šluotų LKŽ III 341 (Žvr). Mūs seniai g i r i n i n k a i spiečius bičių laikė LKŽ III 341 (A 1884, 234). G i r i n y k a i tai nors šiltai gyvena, jiems malkos pašonėje LKŽ III 341 (Slv). G i r i n y k y gyvuliai vasarą daug kenčia nuo sparvų LKŽ III 341 (Ss). Aš išleidau g i r i n i n k ū s į girių kirsti LKŽ III 341 (J). Gerai atminé [Žemaitė] 1863 m. sukilių; pati darbavosi, nešiodama žinių ir maisto g i r i n i n k a m s (besislapstantiems giroje sukiliėiams) LKŽ III 341 (Vaižg). Ta g i r i n i n k ė šiurpuliai kaip žvyriai perpyle BsP III 14 (Nm). Nutekėjau į ta g i r i n y k y kraštą LKŽ III 345 (Snt) : girià. Geras g y v ā t n i n k a s, kur gera gyvata LKŽ III 368 (J) : gyvatà "gyvenama vieta, sodyba, ūkis". G r y t é l n i n k a s, -ē LKŽ III 621 : grytėlė. G r u n t i n y k a s, -ē M : gruñtas "molžemis". Pas kožną k a i m i n y k ė avių buvo Drskž. Gaspadoriams k a i m i n i n k a m s bagotas čéselis, o mum, jauniem bernuželiam, didelis vargelis LKŽ V 56 (Krkn) : káimas. K á l n i n i n k a s, -ē LKŽ V 148. K a l n i n i ū k a s, -ē K I 490 : kálnas. K a l v i n i n k a s, -ē LKŽ V 166 : kalvà. Bus kur k e r m o ū n i n k a i pakelė[je] užvažiavę LKŽ IX 163 (Jnšk) : kermöšius. Kad ir ne visi k i e m i n i n k a i tai vislab matydvę, ale visi girdėdavę LKŽ V 752 (Bs V 120). Tai mano ir k i e m i n y k o bus [arai] Drskž : kiëmas. Kad k ū p i n i n k a s pirštinę ant ledaus meta, ir laiko, tai ans ir pats eita LKŽ VI 348 (Kin). Pamariški bei k o p i n i n k a i savo žuvis į potingius sudeda ir veža parduoti Prk, N : kōpos. Negi trinkti kraštai stalo, jei ne stalo k r a ū t i n i n k a i LKŽ VI 444 (Sab) : krästas "kampas". Kr ū m i n i n k a s, -ē LKŽ VI 699 (J). Balsai plunksnuoty k r ū m i n i n k y teip meilingai skid par žmonių širdis Mit I 72 : krūmai. Šalta, k u r ū r t i n y k a i susrietę tgasos iš kampo kampan

DrskŽ : kurortas. *K ū t i n i n k a s*, -é LKŽ VI 1005 (Bru) : kūtė "pirkelė". *L a n g i n i n k a s žmogus* – tai aršiau šunes, tik ir slankioja palangėmis, kad kur ką nugirdus LKŽ VII 124 (Kls) : lángas. *Jie l a n k i n i n k a i* buvo, gyveno į lankas, o mes šiliškiai buvom LKŽ VII 129 (Pgg). *Didžūriai l a n k i n i n k a i* – tai žmonės yra nupilvę LKŽ VII 129 (Ktč). Žirgelis mano *l a n k i n i n k a s*, o pats jaunas mergininkas LTR (Pgg) : lankà. *L a u k e n i n k a s*, -é LKŽ VII 179 (Mit V 47, 119). Kurs be miško gyvena, tas vadinas *l a u k i n i n k a s* LKŽ VII 181 (J). Mumi prie girių tai bepiga su malkom, ale *l a u k i n y k a m*, kuriem už penkių šešių mylių reikia važiuoti į girių, tai bėda LKŽ VII 181 (Šn). Dėl malkų nesukdavo galvos, nes valdiški miškai aplink. Čia ne *l a u k i n y k a i žmonės* Upn. Kaip passukė *l a u k i n y k a s* (vilkas), tai net penkias avis ažumusė LKŽ VII 181 (Arm) : laukas. Ji eina pamariu, žiūri – plaukia laivas; pamoko skepėta, *m a r i n i n k a i* privažiavę paémę jg (ps.) LKŽ VII 859 (Brt) : marios. Laukininkai neturi grybų, *m e d i n i n k a i* – duonos LKŽ VII 181 (Vlk) : miédžias "miškas". *M i e s t e l n i n k s* mus peik LKŽ VIII 155 (KlvD 277) : miestelis. *M i e s t i n i n k a s*, -é LKŽ VIII 155 (KI 128) : miestas. *Dabarties m i š k i n i n k a i* geriau gyvena: gražiau pasrėdo ir sočiau pavalo LKŽ VIII 290 (Eis). *M i š k i n y k y* (miškiniai) dař neyra DrskŽ : miškas. Atplaukė į daugybę *m u g i n i n k y*, kurie išstalė eiles padangčių už miestelio LKŽ VIII 382 (rš) : mūgė. Kurs savo namuose gyven, tas *n a m i n i n k a s* LKŽ VIII 532 (J). Kas man ir *n a m i n y k ē s* – aš geriau instaisius LKŽ VIII 532 (Trgn). *N a m i n y k ē* merga vis *n a m i n y k y* piršlių laukia LKŽ VIII 532 (Prng). *N a m i n y k ē* ištakėjo už grytelnyko LKŽ VIII 532 (Tsk). Iž *n a m i n y k ē s* viską surašysit į sužinosite DrskŽ. Aš iš kitur, o anas čia *n a m i n y k a s* LKŽ VIII 532 (Dv). Kas bus, kaip išeisim visi pjaut? Ką paliksim ažu *n a m i n y k q*? LKŽ VIII 532 (Arm). Ei, broli, broli, broleli mano, kam šovei volungėlę, *n a m i n k ė* paukštelię? LKŽ VIII 532 (JD 85). O tas žvirblis *n a m i n y k a s* neša gūžtą kamine LTR (Kp). Kad *n a m i n y k a s* (aitvaras) neneštų grūdų į kitą žmogų, reikia pripylus aruodą, peržegnoti LKŽ VIII 532 (Rgv) : namai. *P a j ū r i n i n k a m s* visi sejimai išdžiūs par tas kaitras baltame smilty LKŽ IX 136 (Dr). *P a j ū r i n i n k a i* raišiojo ožkas kopose – toks didelis buvo suspaudimas žmonėms par vainas LKŽ IX 136 (Plng) : pajūris. O, iš jo geras *p a k á m p i n y k a s*, nuo jo niekur nepaskavosi LKŽ IX 149 (Rod) : pakampės. Tėvas buvo *p a k i ē m n y k a s* (mėgo užeidinėti pas kaimynus), i vaikas neatsilieka LKŽ IX 171 (Sdb). Jis tikras *p a k i ē m n y k i s*, jo niekad nerasi namie LKŽ IX 171 (Klov) : pakiemys "kaimo apylinkė"; pakimiai. Gyvena pamiskėj tokis *p a k r ú m n y k a s* LKŽ IX 206 (Er). Kad ir pasiklysi, vis rasi kokį *p a k r ú m n y k q* kelio pasiklaust LKŽ IX 206 (Er) : pakrūmė. *P a r u b ē ž i n i n k a s*, -é LKŽ IX 436 (N, K) : parubėžys. Tai jums bajoras tvarte uždarinėti, plėšikai, *p a t i l t i n i n k a i*! LKŽ IX 619 (rš) : patiltė. *P a u p i n i n k a s* (-*i n y k a s* M), -é LKŽ IX 652 (Ndž) : paupys. *P é l k i n i n k a i* liuobėjo ropes mainyti į

grūdus LKŽ IX 771 (Dov) : pélkė. Voniškių p i e v i n i n k a i r m u n s p r i -
 k l a u s o LKŽ IX 936 (Plk) : píeva. P i l i n y k a s , -é LKŽ IX 985 (M) : pilis.
 Minėjo ji ir pavardę to p i r k t e l n y k o LKŽ IX 1097 (S I 339) : pirktele.
 P i ř t i n i n k a s , -é LKŽ X 33 (Ndž) : pirtis. P r a g a r i n i n k a s , -é
 LKŽ X 500 (SD 247) : prāgaras. R o t ū ž n i n k a s , -é LKŽ XI 843
 (Šts) : rōtūžė. R u b ē ž i n i n k a s , -é LKŽ XI 852 (Mž, N, K).
 R u b ē ž i n i n k a s kaimynas K I 430. R u b ē ž i n y k a i s u g a u n a i r a t v e d a
 LKŽ XI 852 (Eiš). Buvo garsus r u b ē ž n i n k a s , tai yra nešė prūsinius
 pirkinius per rubežiy LKŽ XI 853 (TS 1901,2–3) : rubēžius. Vis pasakoja
 apie mares..., tarytum jie būty marininkai arba s a l i n i n k a i LKŽ XII 80
 (LT II 540(Bs)). S a l i n y k a s , -é M : salà. Tie s ē d y b i n i n k a i ...
 neištums iš mūsų žemės, jei tiklai turėsime tiek išminties LKŽ XII 288 (TS
 1902,12b) : sédýba. Nuo lokio smaliūgo senovėje taip slėpdavo savo išteklius
 s k y n i m i n i n k a i i r p a m iškių gyventojai LKŽ XII 900 (sp). Tėvų protėvių
 s k y n i m n i n k y t o j i žemė iš miško atkariauta LKŽ XII 900 (rš) : skýni-
 mas. Mes, s m ē l i n y k a i , inšeriam arklius, lenktynių einam LKŽ XIII 153
 (Sug) : smēlis. S m i l t i n i n k a i visi ž m a r e s (iš marių) gyveno LKŽ XIII 185
 (Klp) : smiltis, smiltynas. Dabar vagiliukų s ō d i n y k y d a u g LKŽ XIII 276
 (Ér) : sōdas. S o d i n y k a i jau pasodino bulvės LKŽ XIII 276 (Ažr). Mu-
 miem, s o d ū i n y k a m , geriau, kap lyja LKŽ XIII 287 (Sri) : sodà, sōdžius.
 S v ē t i n i n k a i grjžta numie jšnapšioj LKŽ XIV 331 (Ggr) : svečiai.
 Kurs prie šalies stovi, tas s a l i n i n k a s LKŽ XIV 450 (J) : šalìs. Jis
 paémęs paskutinį š i a u r i n i n k y k elioninkų pašto siuntinį LKŽ XIV 723
 (Vr) : šiaurė. Š i l i n i n k a s , kurs šiuose gyvena LKŽ XIV 788 (J.Jabl
 (Ilg) : šilas, šilai. Š i ū r i n i n k a s , -é LKŽ XIV 950 (A 1884,221) : šiūrė.
 Šeimininkė atidžiai žiūrėjo, kad koks plačiakiemis nebūtų pasodintas padury,
 prie slenkscio, kur sodinami t r o b e l n i n k a i ir kitokie ožkamilžiai J.
 Balt : trobėlė. T u r g i n y k a s , -é M. Ir viską pasakys [Blundžius] ne
 taip, kaip šneka kiekvienas žmogus, o su juokliais, su pipiriniu prietaru, nuo
 kurio t u r g i n i n k a i griebiasi už pilvų J. Balt : tuřgus. U l y č i n y k a s ,
 -é M : ūlyčia. U p i n i n k a s , -é RŽ : ūpė. U ž m a r i n i n k a s , -é
 rš : ūžmarės. U ž u p i n i n k a s , -é KZ : ūžupis. [Abu] jšimaišė tarp
 kity v i e n k i e m i n i n k y J. Balt : vienkiemis. Iš kur jūs žinojot, kad
 aš v i e t i n i n k ē e s u Rmč : vietà. Ar ž e m i n i n k o vaikas esi?
 J.Paukš : žemė.

Reikšmių požiūriu priesagos -(in)in̄kas, -é vediniai niekuo nesiskiria nuo
 priesagos -inis, -é vedinių, nebent tik tuo, kad su ja dažniau daromasi tre-
 cchio semantinio pogrupio (žr. p. 9) deapeliatyvinę asmenų pavadinimų,
 savo reikšme glaudžiai besisiejantių su asmenų pavadinimais pagal jų darbo
 vietą (nomina professionalia darybos kategorija, plg.: pāstininkas, -é "pašto
 tarnautojas", vāistininkas, -é "vaistinės darbuotojas").

Iš bendrinių vietų reiškiančių žodžių pasitaikė 35 asmenų pavadinimai (65
 pavartojo atvejai) su priesaga -iškis, -é. Jie sudaro 10,38% visų darinių.

A n ó g a l i š k i a i jau nušienavo LKŽ I 150 (Grg). A n u o g a l i š k i s susiedas, t. y. išano galos sodos LKŽ I 180 (J) : anas gālas. B i r ž i š k i s, -ē LKŽ I 851 (Vaižg) : bīržē "beržu miškelis, beržynėlis". Dēdamas nutrémējā smerties tarp d a n g i š k i y, parodē priveikėjams, kur eis paskui jī LKŽ II 257 (A. Baran) : dangūs. D a u b i š k i s, -ē LKŽ II 310 (N, K) : daubā. D i d m i e s t i š k i s, -ē LKŽ II 484 (K I 568) : didmiestis. I balių buvo pakviesti visi d v a r i š k i a i, puikūs ir prasti žmonės BsP III 22. Tuojaus visi d v a r i š k i a i ir miestiškiai išpildė Jono prisakymą BsP III 50 : dvāras. Kurs ant galos stovi, tas g a l i š k i s LKŽ III 70 (J). Ten sodos g a l i š k i a i LKŽ III 70 (Vks) : gālas "kaimo pradžia ar pabaiga". Kurs iš giro atėjo, tas g i r i š k i s LKŽ III 342 (J) : giri. K á i m i š k i a i pasiodina tabokos LKŽ V 57 (VI). Mat, jau ir k á i m i š k i e s t a madq veja LKŽ V 57 (Skr). Lauksargys vienas iš k a i m i š k i y, paskirtas dēl dabolimo laukų BM 233. Visus k a i m i š k i u s sueigon sušaukė LKŽ V 57 (Kltn). Mokėjimās įtaisyti dalgi nuo senovės buvo pagarboje tarp k a i m i š k i y M.Katk. K a i m i š k i a i svečioi išsivedžioja kiekvienas po pastotę M.Katk. K a i m i š k i y žmonys tikri pagony - apkélé mane sunkioms kalbelėms JD 778 : káimas. Atėjo k á l n i š k i s žmogus, t. y. kurs gyvena ant kalno LKŽ (J). K a l n i š k i s, -ē K I 209 : kálnas. K i e m i š k i ū s, ką norédavo, pakviesdavo Rsn. Vieni karai neše laimikij į laives, kiti jau grobė apstulbusius k i e m i š k i u s r̄ : kiemas. L a u k i š k i s, -ē LKŽ VII 183 (K) : laukas. M ē d s ē d i š k i a i vaikai sodiškius nuplaka! LKŽ VII 991 (Kal) : mēdsdžiai. M i e s t ā l i š k i a i tujau apsto[jo] gaspadorių, į miestalį įvažiavusj LKŽ VIII 155 (Šts); miestalis. Buvo atėjęs ir vienas m i e s t i š k i s LKŽ VIII 155 (Šll). Žemininkai ir m i ē s t i š k i a i LKŽ VIII 155 (Grg). Vyrę neleidu vieną į turgy: m i e s t i š k i a i ang iškurk, ans ir paleid viską pusvelčiuo LKŽ VI 957 (Šts). Nora pritraukinti tus m i ē s t i š k i u s į kaimą End : miestas. Visi n a m i š k i a i susėdo už stalo ir užtraukė bernelius LKŽ I 768 (Vvr). Apsiskyrė svečiai, susėdo valgyti n u m i š k i a i LKŽ XII 931 (Šts). Ta mergikė ne n u m i š k ē, atejo į svečius LKŽ VIII 896 (Klm). Ši sekmodienj aš pabūsu n u m i š k i u, o atentj (ateinanti) - tu LKŽ VIII 896 (Slnt). Aš nieko nebijau, galiu būti n u m i š k i ū s LKŽ VIII 896 (Nt). Pri vieno ūkininko buvo trys vilkai n u m i š k i a i LKŽ VIII 896 (Lpl) : namai, numaī. P a j ū r i š k i a i stengias naudotis i prastiniaiis jūros lobiai LKŽ IX 136 (J.Jabl). P a j ū r i š k i s žmogus K I 723 : pajūris. P a k a l n i š k i s, -ē LKŽ IX 147 (R, K) : pakalnė. P a k a p i š k i s, -ē LKŽ IX 152 (r̄) : pakapė, pakapys. P a k r o s n i š k i a i vaikai išsižioj į vėpsojo LKŽ IX 205 (Žem) : pakrōnis. P a m a r i š k i s žmogus LKŽ IX 283 (K I 723). O tegul bus jis ir iš pačios padalijos, kad tik ne iš p a m a r i š k i y, pagalvojo Grêté I. Simon : pamarýs. P ā m e d i š k i a i patirkšliškiai žmonys taip vadinas, kad Tirkšlių miestelis duras su didele mede LKŽ IX 290 (Šts) : pamedē "pamiškė". P a m i e s t ā l i š k i s, -ē LKŽ IX 297 (Šts). P a m i e s t e l i š k i s, -ē LKŽ IX 297 (r̄) : pamiestalis, pamiestelis.

Šernai nuknisa bulves p ā p u š y n i š k i a m s LKŽ IX 390 (Mžk) : papušynys. Bažnyčia daug galėtų papasakoti apie džiaugsmą ir kančias čia gyvenusiu ir gyvenančiu žmonių, jos p a r a p i j i š k i y LKŽ IX 404 (I. Simon) : parāpija. Už Tauragės šeši kilometrai – p a r u b e ž i š k i a i s vadina LKŽ IX 436 (Pgr) : parubežys. Turi klaupties visokis kelys: d a n g i š k i y, ž e m i š k i y ir p r a g a r i š k i y LKŽ X 501 (A. Baran) : dangus; žemė; pragaras. Tuoju iš visų pusiu kunigaikštį anspito r ū m i š k i a i LKŽ XI 954 (rš). Nešnekėk, kaip r ū m i š k i s šneka LKŽ XI 954 (SkrT) : rūmai. S a l i š k i s, salos žmogus LKŽ XII 81 (K I 666). S a l i š k i s bernas labai darbinykas: tankiai vagas varo – pilni klojimeliai (d.) LKŽ XII 81 (Tvr) : salà "iš visų pusiu vandens apsuotas sausumos plotas; sodžius, kaimas". S a l y n i š k i a i to kampo su s a l y n i š k i a i s kito kampo karę turėjo LKŽ XII 80 (Kel 1863, 106) : salýnas. S l é n i š k i s, -é Ndž : slénis. Dél s o d i š k i y cukrus neprismušamas LKŽ VIII 475 (Lš). S o d i š k é m s mergaitėms vėle kiekvienai Tupikis piršosi, bet naminė druska nesūri: tos iš jo kalbos ir iš jo paties juokus tik darė Žem. I miestą prisirinko daug s ō d i š k i y LKŽ XIII 283 (Šauk). Nugirsta s o d ž i a v i š k i a i – i dainuoja LKŽ XIII 287 (Brb) : sōdžius, sōdžiaus. S t o t i š k i s, -é rš : stotis. Mes š i l i š k i a i buvom Pgg : šilas. Turiu parodyt Prišmantui ir š i š i o n i š k i a m s, nosis riečiantiems, kad esam geresni žvejai rš. Visą laiką buvo trynimasis tarp š i š i o n i š k i y žvejų ir mūsų, atvykelių rš : šišion.

Nei būdvardiškieji, nei jau sudaiktavardėjė priesagos *-iškis*, -é asmenų pavadinimai semantiškai niekuo nesiskiria nuo anksčiau aptartų priesagų vedinių. Jų polinkis daiktavardėti pažymėtas ir Lietuvių kalbos gramatikoje⁵, tačiau negalima sutikti su teiginiu, kad *-iškis* vediniai "turi gyvenamosios ar šiaip vienos reikšmę"⁶. Tiesa, toliau rašoma, kad jie "rodo, kur k a s (išretinta mano – M. N.) gyvena, iš kur k a s yra kilęs"⁷, vadinasi pripažystama, kad vediniai žymi asmenį pagal vietą, o ne pačią vietą.

Priesagos *-ietis*, -é pasitaikė 35 vediniai (54 pavartojimo atvejai). Tai sudaro 10,38% visų darinių.

A n a g a l i ē č i a i vis pirmiau į laukus išeina LKŽ I 127 (Srv) : anàs gàlas. A p y l i n k i ē č i a i, bùdavo, ateina obuoliaut LKŽ I 214 (Trgn) : apý-linkė. Čia a p l i n k i ē č i a i visi ima, daug to zuperio ir išeina LKŽ I 245 (Svn). Kai vestuvés, a p l i n k i ē č i a i ir eina Krč : aplinkà "apylinkė". D u a r i e t i s, -é LL 27 : dvàras. Anie g a l i ē č i a i gal geriau žino Ps : gàlas "kaimo pradžia, pabaiga". Atéjo pas turtlingą viensédi g i r i e t i s, visas peralkęs LKŽ III 341 (Blv) : girià. Miesto žmogus dažniausiai nejsivaizduoja k a i m i e č i o gyvenimo ir darbo rš. Visi k a i m i e č i a i susirinko

⁵ Lietuvių kalbos gramatika. V., 1965. T. 1. P. 574.

⁶ Ten pat.

⁷ Ten pat.

LKŽ V 55 (J). *K a i m i e č i a i*, kokį darbą pradėdami, pradeda visi sykiu, norėdami pabaigti sykiu M.Katk : kaimas. Stepiniai (stepių gyventojai) pečiuiti, tamsiai įdege, placiaskruosčiai ir tamsiaukiai. *K a l n i e č i a i* aukštėsni, šviesesni rš. Buvaus sutikus *k a l n i e č i o marčią* – nusigriaudojo, kad piktas vyras Č : kálnas. *K i e m i e t i s žmogus laimingiausias LKŽ V 751* (Sem). *K i e m i e t i s ką veiks mieste?* LKŽ V 751 (Vvs) : kiemas "kaimas, sodžius". *K r a n t i e č i a i* labai bijoje Nemuno potynio LKŽ VI 425 (rš) : kraňtas. *Jis gyveno pas vieną Kieménų kaimo l a u k i e t i j skurdžioje palépéje LKŽ VII 180* (rš). *Irlaukiai* įskaitant *jema [cukry]* LKŽ VII 180 (Brž). *Laukiniai* įskaitant *gyvena kaimuose LKŽ VII 181* (Žg). *Gruzdžiai* – *laukiniai* įskaitant *šakyniškiai* – miškinaičiai LKŽ VII 181 (Škn) : laūkas. *Daininga* byla dera su létu *lygumai* i o būdu rš : lygumà, lágumos. Né vienos *m i e s t e l i e t ē s* néra – visos laukinės LKŽ VIII 155 (Ad). *M i e s t e l i e t ē s* vis rékia, kad duona bloga LKŽ VIII 155 (Mžš). *M i e s t e l i e t ē s* nestovi eilio[je] : užsijema i išlaksto Mžš. *Ką čia su tais m i e s t e l i e č i a i s* kalbési – jie vis tiek savo daina dainuos LKŽ VIII 155 (Srv) : miestelis. *Manytos* *t o s m i e s t e l i e s*: kam jos miltus ant nosies ber? LKŽ VII 831 (Šauk). Aprušomais 1862 metais degtukai pasirodė krautuvėse, ir vartojo juos *m i e s t e c i a i*, bet ir tie vartojo atsurgiai M.Katk : miestas. *Kasmet po m i š k i n i e č i u s* vilkai paimdavo po kokią 10 gyvuliu LKŽ VIII 290 (Sln) : miškas. *Kada n a m i e č i a i* sekė sekmes, ir išnokau LKŽ VIII 531 (Šlcn) : namai. *Mes n u o š a l i e č i a i* – mes nieko nežinom LKŽ VIII 959 (Grž) : núošalė. *P a j ū r i e t i s*, -é LKŽ IX 136 (J) : pajūris. *P a k a l n i e t i s*, -é Ndž : pakalnė. *Paprašyk i talką p a l a u k i e č i u s* LKŽ IX 243 (Sln) : palaükė. *Būčiau užaugus marių panelė*, *p a m a r i e č i u s* martelė LKŽ IX 283 (NS 1184) : pamarys. *Katriems Radvilams teko, ar p a m i š k i e č i a m s?* LKŽ IX 302 (Ar). *Jūs p a m i š k i e t ē s*, turit riešutę LKŽ IX 302 (Trs) : pamiskė. *P a s i e n i e t i s*, -é Dž : pasienis. *Kunigas žemės naturėjo, p a r a p i j i e č i a i* suveždavo jam [produktus] Pn : parapija. *P a u p i e t i s*, -é Ndž. *Jūs, p a u p i e č i a i*, kartais per daug pučiatės, riečiate nosj, o ar turit iš ko? rš : paupys. *Suvažiavo daugel vyrų p a r l a u k i e č i u y ir kaimynų LKŽ IX 838* (LTR(Lnk) : Svečias p a r ! a u k i e t i s, ne to paties sodžiaus LKŽ IX 838 (Skp) : pálaukė; pálaukiai. Turiu tokią triūbelę, kad su jąj užtrubij, tai stojas visokios aukštos sienos, pilis su armotom ir p i l i e č i a i s (ps.) LKŽ IX 983 (Brt) : pilis. *P i e t i e t i s*, -é Dž : piétūs. Prie triukšmingo kaimyno būdo p r i e m i e s t e t ē s jau seniai priprato ir žinojo, kad kitaip nebus r̄ : priemiestis. *Kelicutojas buvo r y t i e t i s žmogus* rš : rytaî. Mums pašelusiai sekasi: net budrūs s a l i e č i y šunys neloja rš : salà "iš visų pusiu apsupta vandens sausumos dalis". *S a u s u m i e č i a m s* tai buvo įdomus renginys LKŽ XII 226 (rš) : sausumà. Maleišiai s l é n i e č i a i, kur mano téviškė buvo LKŽ XII 1210 (Vaižg) : slénys, slénis. Už s o d i e č i o néjo, o toks, kokio noréjo, gal neémė LKŽ XIII 274 (Brž). *S o d i e č i a i* dédę Rapolymégo Vaižg. *S o d i e č i u merygtės*, jos mažakalbélės LKŽ XIII 274 (NS

367) : sodà, sôdžius. Šiauri ētis, -ė DŽ : šiaurė. Taigi ētis kiekvienas sau meistras rš : taigà. Eik an dēdę ažupi e t j, tegu duoda medžio tiltui Ad. Kai ateis užupi e čia i, pradésma lašinius Vj. Ažupi ēčiai až upelės, néra duonos nei pluteles (d.) Tvr : užupis. Vakari ētis, -ė DŽ¹ : vakara.

Priesagos -iētis, -ė asmenų pavadinimams ypač būdingos pirmojo semantinio pogrupio reikšmės (žr. 9 p.), o trečiojo pogrupio reikšmių šios priesagos vediniai visai neturi. Tačiau galima pasakyti ir apie priesagos -ėnas vedinius, kurie gausumu nepasižymi: 18 pavyzdžių (19 pavartojimo atvejų), 5,34% visų darinių.

Karvių garde nėra pačiam garde beveik nelaiko LKŽ III 121 (Bs) : gařdas "miestas". Girėnai, -ė LKŽ III 335 (V.Kudir, K) : girià. Mažai kas namie išmoksta rašyti mūsiškai, nes mažai téra mokslių tévų ir kai manėn y LKŽ VIII 332 (A. 1884,86) : káimas. Kaip amžino sniego griūtis pasileido nuo savo kalnų kai nėnai A.Vien : kálnas. Gyventojai to krašto (Žemaičių) laukėnai ir kai manėnai ger midų LKŽ V 56 (S.Dauk) : laūkas, laukai; káimas. Bajorų ir mieštėnų jaunimas su užsidegimu kariavo LKŽ VIII 155 (A.Janul) : miestas. Mieštelių nenorejó ne artyn matyti LKŽ VIII 155 (Sg) : miestelis. Nakligullan prašosi pas tuos pačius jau seniai pažistamus paežerėnus LKŽ IX 66 (rš) : paežerė. Tie pagirėnai ir gerai girios gyvenimą pažista LKŽ IX 84 (Smln) : pagirys, pagirė. Pajūrėnai, -ė LKŽ IX 136 (BŽ 250, NdŽ) : pajūris. Pakalnėnai, -ė LKŽ IX 147 (K) : pakałnè. Ne, ir pamara nėnai turi pripažinti, kad Gréte turėjusi neapsakomą laimę I. Simon : pamarýs. Parubėženai visi lietuviškai mokėjo LKŽ IX 436 (Žgč) : parubžė. Pilėnų atsakymo negavę, kryžiuociai sukrovė prie pilies sienų laužą ir, papūtus palankiam vėjui, padegę jį MLTE I 585 : pilis. Atvykusieji ir išvykstantieji salėnai – visi pažistami LKŽ XII 76 (rš) : salà. Kapulycėnai, an rūbų tuož pažinsi Eiš. Žmonės ulycėnai liko ir išsinešė Eiš : ulycia "káimas". Užupėnai S.Dauk : užupis.

Ne taip jau daug žinoma priesagų -(i)ónas, -ė bei -(i)ónis, -ė, -(i)onis, -ė vedinių. Jiems taip pat būdingos pirmojo semantinio pogrupio reikšmės (žr. 9 p.):

Aš visai nebe kaimietis, tik dvariónas LKŽ II 938 (Vaižg). Sudvaronėliai iš ji kalbėjo, sudvaronai iš puikoraičiai LKŽ II 939 (KlvD 290) : dvāras. Kukuoj giroj girionėlis, verkia brolis sesiutėlės LKŽ III 346 (NS 1169) : girià. Kiemionas, -ė J : kiemas "káimas". Visi kūlijonai į vieng trūbą pučia LKŽ VI 831 (Slnt) : kūlijà "vieta, kuri daug akmenų, kūlynas". Gal žinot, ka ne miesčionas: ein žvalgydamos LKŽ VIII 153 (Vgr) : miestas. Katry yr nutrūkesni vaikai: miescionų ar parakvijonų (kaimiečių) LKŽ VIII 983 (Klt) : parakvija. Kunigiep buvo susrinkę parapinėnai LzŽ : parapija.

Dangionys atdarė anam dangaus varlus LKŽ II 257 (Als) : dangus. Petras gironis arba pustelnikas LKŽ III 342 (S. Dauk) : girià. Kiemionis

n̄is – kur gyven kieme, ne mieste LKŽ V 753 (J). Tai čia mūsy *kiemionis* LKŽ V 753 (Vv). *Kiemionis* boba LKŽ V 753 (J). Aš *kieminėjau* pas *kiemionis* LKŽ VII 183 (S.Dauk) : laūkas. *Kaip Kupiškis sudegė*, tai *miesčionys* išskelė ant laukų LKŽ VIII 153 (Kp). *Skanėdos miesčionis* ukaici, tokie nestipri ir yr, ligų puodeliai DūnŽ. Vaina visi *miesčionys* buvo *paižbėgę* po selas LzŽ. *Pasidare miesčionys* šlipuoja šaligatvius Krs : miestas. *Pamarionis* LKŽ IX 283 (G 101) : pamarys. *Krizo vardas* nebuvu paminėtas, bet daugelis *pamarijonių* kūpomis jį kugždėjo P.Cvir : parāpija. Nuo kurio laiko jau gyventojai, papileje gyventantys, *piliioni* vadinas LKŽ IX 985 (S.Dauk). *Tūls žioplys* su Bleberiu vapa, būk *piliionys* vis linksmai kasdien prisivalgą ir miescionys be vargu mieste šokinėjā K. Donel : pilis (jos teritorija). Dabar visi *sodžionys* įskato bulves kasti Vkš. Aš esu *sodžionis*, tu miescionis Vkš : sōdžius; miestas.

Priklausomybinių priesagų -(i)onas, -é bei -(i)onis, -é vedinių kartu paėmus yra 15 (26 pavartojimo atvejai). Tai sudaro 4,45% visų darinių. Pažymėtina, kad daugumos jų, tokijų kaip *dvaronas*, *kūljonas*, *miescionas*, *miescionis*, *parapijona* atsiradimą galima būty aiškinti skolinimus iš slavų kalbų: "atitinkami slavų žodžiai yra buvę priebalsinio kamieno; plg. s. sl. ds. *graždane* "miestiečiai" ir kt. [...] Bet iš kitos pusės tai nėra būtinės dalykas: priklausomybinę priesagą -oni- kai kurie šios rūšies skoliniai galejo gauti ir pagal lietuviškuosius darinius, plg. *kiemionis* : *kiemionas* "kaimo gyventojas" Jz II 108, *kiemonas* (ar *kiemionas*) "ūkininkas" Lex 25 ir kt.⁸

Pirmojo bei antrojo semantinio pogrupio reikšmės charakteringos priesagų -ykštis, -é (6 vediniai, 9 pavartojimo atvejai, 1,78% visų darinių) ir -ūnas, -é (4 vediniai, 4 pavartojimo atvejai, 1,18% visų darinių) vediniams:

Čionysis, -é RŽ. Vis tai čionysis darbas LKŽ II 115 (Grš). Pakviesk čionysis LKŽ III 341 (BŽ 235) : girià. Kerdžius, savo kiemionysis LKŽ V 751 (BsMt II 135) : kiemas. Priešinėkai žmogus – namai. *Tenekštis*, -é Š, RŽ. Dėlto tai tenekštis ir žmonės ang akmenyną ir vadina "Velnio tiltu" Bs V 384 : teñ. *Žvaidyktis* S.Dauk : žvaigždė, žvaigždės.

Žmogus, kurs vis dvare, bus dvarūnas LKŽ II 940 (J) : dvāras. *Dukteraitės* namūnai tės, šenavokit motinę (d.) LKŽ VIII 537 (Grk) : namai. *Jūs*, paukšteliai rakaštūnėliai, ko jūs čiulbat anksty rytą? (d.) LKŽ XI 110 (Nč) : rakstumynas "tankumynas". *Šiurūnėlis* RŽ : šiurė.

Priesagos -utis terasta 5 vediniai (10 pavartojimo atvejų). Tai sudaro vos 1,48% visų pavyzdžių.

⁸ Skardžius P. Lietuvių kalbos žodžių daryba. V., 1943. P. 275.

Tie ar t u t i n i a i vis pasakoja Rd. Kaip užgirdo riksma, tai visi ar t u t i n i a i subėgo LKŽ I 322 (Rd). Jis nuėjo pas ar t u t i n i u s gyventojus LKŽ I 322 (Krk) : artūs; arti. Buvom sustojoj pas tą g a l u n t i n i j gyventojų pasiganyt LKŽ III 74 (Ér). Gyventojas g a l u t i n i s LKŽ III 76 (Mrc). G a l u t i n i s kaimynas atėjo LKŽ III 76 (J) : gālas; galus. L a n k u t i s K II 225 : lankà. Tas kukutis p a ž e m u t i s nešė lizdą susuktinį, dės kiaušinį šimtatrajnį (agurkas) LTsV 488 (Pn) : pažemys. T o l u t i s Drsk : tolùs; tolì.

Pasitaikė 12 (3,56%) retos darybos pavienių vedinių, kurie reikšmių požiūriu nėra kuo nors ypatingi:

-einė. Laukinio žmočiaus protas išrado naktines dvasias, aitvarus, kaukus ir m e d e i n e s LKŽ VII 983 (J.Jabl) : mēdè, mēdis "miškas".

-eišis. N a m e i š i s (kas visados esti namie) LKG I 361 : namaï.

-ienas, -ienis, -ienius. U ž u p i e n a s KŽ. U ž u p i e n i a i Rtr : ūzupis. K a r k l i e n i u s LKŽ V 293 : kačklai "karklynas".

-ýna. Buvo garbinama daug dvasių: laima, ž e m y n ē l ē , miškinis LKŽ VIII 290 (rš) : žemė.

-inas, -a. Lakūns palékė, narūns panéré, nušoviau balandėlį, k i e m i n a g j į paukšteli StnD 20 : kiemas. M ē d i n a s, -à RŽ : mēdè, mēdis "miškas".

-ona. Buvo girių deivé l a z d o n a LKŽ VII 214 (prš) : lazdà "lazdynas".

-ūkas. Visokie l a p ū k a i – paukščiai čirška, ūžia LKŽ VII 157 (Skr) : lāpai, "lapija".

-ūnis. Gyveno sau kaipo l a u k ū n i s LKŽ VII 189 (S.Dauk) : laūkas, laukai.

-ūvis, -uvys. P i e t u v i s, p i e t u v y s (piety véjas) rš : piētūs.

Priešdélių vediniai

Devyni (2,67%) priešdélių vediniai semantiškai artimiausi pirmajam reikšmių pogrupui (žr. p. 9) :

an-. A n k a l · n i s LKŽ I 142 (J) : an(t)- +kálnas.

pa-. P a g i r n i s (pikta dvasia, būnanti po girnomis) LKŽ IX 87 (NdŽ) : pa- +girnos. Véžys p a k e r ū s g a u d o ž u v i s v a n d e n y (d.) LKŽ IX 168 (Grk) : pa- +kēras. Kai nenori ištarti gyvatęs, sako p ā l a u ž ē , gimbatė LKŽ IX (Šts) : pa- +laužas.

per-. Vienas bernas iš mūsų ūlyčios, ē kitas p e r l a u k i s vaikščiodavo pas tą pačią mergę LKŽ IX 838 (Švnč). Tuoj pilnos vakaruškos p á r l a u k i y priūžė LKŽ IX 838 (Rgv) : per-(par-) +laūkas.

už-, ūž-, užuo-. U ž u p i a i KŽ. Ū ž u p i a i K : už-, ūž- +ūpē. U ž u o ū e r i s rš : užuo- +ežeras.

Galūnių vediniai

Galūnių vediniai gausumu nepasižymi (jų rasta 14, t.y. 4,15%), naujų reikšmės niuansų taip pat nerodo.

-as. *Koks čia b ā l a s* (velnias) šiandei galvijam, kad negeria! LKŽ I 587 (Trgn) : balà.

-ė. *V a n d ē n ē* (pasakiška vandens būtybė, undinė) LKG I 367 : vanduō, a. sg. vández.

-is. *B ā l i a i* (velniai) žino – ar čia augs rugiai, ar ne LKŽ I 596 (Er) : balà. *L a u k i s* (vilkas) LKŽ VII 183 (JJ) : laukas. *Kiški m i š k i, kas tau saké?* (ps.) LKŽ VIII 291 (Mc) : miškas. *P i ē t v i s pučia* LKŽ IX 935 (Als) : piętūs. *P r a g ā r i s* (velnias) LKŽ X 501 (Rš) : prāgaras. *V a k ā r i s Š* : vakarai. *V a n d ē n i a m s žmonės iš rudens aukodavo kepala duonos – ji mesdavo į vandenį* rš : vanduō, a. sg. vández.

-ys, -ė. *Atpūs ir p i e t y s lietaus dēl sauso šieno* LKŽ IX 932 (J) : piętūs. *Pūtē s i a u r y s*, pūtē pietys, pūtē rytvėjėlis JV 290. *Ir š i a u r y s pasišiaušęs vėl mus atlekia gandint* K.Donel. *Kavonai* (arbūzai) ant laukų užauga, jie cielus šiaurės peni LKŽ XIV 722 (rš) : šiáure.

-ius. *Lietingais metais k a l n i a m s gera gyventi* LKŽ V 148 (Bgt) : kálnas. *Seniau žalčius kokie nors s a m a n i a i, girių gyventojai, garbindavo* LKŽ XII 90 (MTt III 145 (Pl). *Eidamas miškan, kad nepaklystai, pamiskėj atsistojęs taip kalbék:* "Miškinéli s a m a n ē l i, aš girelės nekertu, aš lizdelių neplėšiu, aš paukštelių nemusu, man kelio nepastok, manę girioj nevadžiok, namo gržtie nekliudyk" LKŽ XII 90 (TŽ IV 508) : samanà, sāmanos.

-ūs. *G a l ū s, -i* LKŽ III 75 (J) : gālas.

Sudurtiniai žodžiai

Sudurtinių deapeliatyvinų asmenų pavadinimų pagal kilmęs bei gyvenamąją vietą pasitaikė nedaug – 3,56%. Tai daiktavardžiai, kurių antrasis démuo taip pat daiktavardis, o pirmuoju démeniu eina: 1) daiktavardis, 2) būdvardis arba 3) įvardis. Leksiniu požiūriu sudurtiniai asmenų pavadinimai reiškia tą patį, kaip ir vediniai:

1) *Ištekėjo už g a l ā m i š k i o* LKŽ II 53 (Ck). *P i ē t v ē j i s atsisuko* LKŽ IX 935 (Kl). *Ir pakilo r y t v ē j y vėjelis* LTR (Mžk). *V i d ū g i r i s rš;*

2) *S v e t i m a š ā l i s*, ižsvetur SD 32. *Žiūri mūs žmonelės*, kaip iš po jų kojų *s v e t i m g a l i s* begėdiškai semia pinigus LKŽ XIV 326 (V.Kudir). *S v e t i m k r a š t i s, -ė* KŽ. *S v e t i m š a l i s*, svetimos žemės žmogus LKŽ XIV 328 (SD6). *Parvežė kasžin kokį s v e t i m ž e m į* LKŽ XIV 330 (BsP IV 181 (Brt);

3) *Šiandien mūsų pirtyje buvo ir a n ā g a l i y* LKŽ I 127. (Ldk). *A n ā g a l i a i* jau mėslą veža LKŽ I 127 (Kkl). *Davėm tiem a n ā š a l i a m* LKŽ I 130 (Ldk). *Parsivežė bobą iš a n ā š a l i y* LKŽ I 130 (Ldk). *A n ú o g a l i o* Laučiaus karvė pastipo LKŽ I 180 (Sv). *Ką prisakys*

a n ú o g a l i a i, kai mes be jy žinios miškų iškirsite LKŽ I 180 (Ds). Čia jie k i t a s o d ž i a m s riebiai užbliaudavo, akmenį paleisdavo LKŽ V 903 (rš). Kad vieni š i t ú o g a l i a i sustaisyt vakarėlį, a n ú o g a l i y neprašytų Ds. Nebėr jau š i t ú o g a l i u o s gerų mergų LKŽ XIV 924 (Ds).

Išvados

1. Darybos opozicijos analizė leidžia teigti, kad asmenų pavadinimų pagal kilimo, buvimo bei gyvenamąjį vietą daryboje linkstama verstis šiek tiek ribotu (tieka morfologiniu, tiek leksiniu požiūriu) kiekiu pamatinį žodžių.

Morfologiniu požiūriu – tai įvairūs vietų žymintys daiktavardžiai (dažniausiai nomenklatūriniai terminai), erdvės reikšmės būdvardžiai (*artūs, galūs, tolūs*) bei vietas-erdvės reikšmės prieveiksmiai (*arti, čiōn, pakiemiaiš, pērlaukiai, šišion, teñ, toli*).

Leksiniu požiūriu – tai grupė kamienų, kurie gali sudaryti vedinių su keiliais darybos formantais, pvz.: *gir-, kaim-, kaln-, kiem-, lauk-, mar-, med-, miest-, mišk-, nam-, sal-, sod-, šil-, up-*.

2. Produktyviausios priesagos: *-inis, -ė, -(in)inkas, -ė, -iškis, -ė, -ietis, -ė, -ėnas*. Neproduktyviausios priesagos – *-aitis, -ė, -(i)ukas, -ė, -(i)onas, -ė, -(i)onis, -ė, -ykštis, -ūnas, -ė, -utis, -ė, -ienas, -ienis, -ienius* ir dar viena kita retesnė. Priešdėlių, galūnių vedinių, sudurtinių asmenų pavadinimų nėra daug.

Priesagos *-inis, -ė* vedinių gausumą lemė jos universalumas: 1) su šia priesaga darant asmenų pavadinimus paprastai neiškyla kokių morfonologinių sunkumų (to negalima pasakyti apie priesagų *-aitis, -ė, -utis, -ė*, iš dalies ir *-ietis, -ė* vedinius, o priesagos *-ukas, -ė* vediniams susidaryti ypač dažnai kliudo morfonologinis mazgas); 2) šios priesagos vediniais galima realizuoti visų trijų semantinių pogrupių reikšmes, kurias galima trumpai nusakyti kaip asmens a) buvimą kur, b) kilmę iš (nuo) kur ir c) slankumą į kur.

Antrosios pagal darumą priesagos *-(in)inkas, -ė* vedinių gausumą galėjo nulenti tas faktas, kad su ja daugiausia sudaroma trečiojo semantinio pogrupio vedinių.

Su trečiąja pagal darumą priesaga *-iškis, -ė* daugiausia sudaroma antrojo semantinio pogrupio vedinių, su *-ietis, -ė* – pirmojo. Pastebimai matėja priesagos *-ėnas* vedinių: su ja paprastai tesudaromi tik vyriškosios gimines asmenų pavadinimai.

3. Pažymėtina, jog nemaža dalis deapeliatyvių asmenų pavadinimų pagal kilimo, buvimo bei gyvenamąjį vietą turi polinkį pereiti į tikrinį vardų klasę, plg.: *miškinis gyventojas*, pl. *miškiniai gyvėntojai* > *miškiniai* > *Miškiniai* (vietovardžius, kurie atsirado iš asmenų pavadinimų pagal gyvenamosios vienos ypatybes – *Girininkai, Lankiniñkai* – P.Jonikas pavadino gyventojiniai⁹). Nesunku rasti paralelių su pravardėmis bei pavardėmis, pvz.: *Galinis, Lankutis, Pakalniškis, Tolutis* ir pan. Šis deapeliatyvių asmenų pavadinimų bruožas rodo jų tolesnio tyrinėjimo būtinumą.

⁹ Žr. J o n i k a s P. Asmenvardžiai ir vietovardžiai// Lietuvių enciklopedija. T15 : Lietuva. V., 1990. P. 564–565.

APPELLATIVNAMEN DER PERSONEN NACH DEM ABSTAMMUNGS-, STAND- UND WOHNORT

Zusammenfassung

Appellativnamen der Personen werden nach dem Abstammungsort, nach dem Standort und Wohnort durch Ableitung, seltener durch Zusammensetzung aus Substantiven (Nomenklaturtermini), aus den Raumadjektiven und Orts-, Raumadverbien gebildet.

Als Basewörter dienen eine Gruppe von Stämmen (*gir-*, *kaim-*, *kaln-*, *kiem-*, *lauk-*, *mar-*, *med-*, *miest-*, *mišk-*, *nam-*, *sal-*, *sod-*, *šil-*, *up-*), die die Neigung aufweisen, in die Klasse der Eigennamen überzugehen.

Wenn wir die deappellativischen Personennamen nach dem Abstammungsort, nach dem Standort und Wohnort als ein lexischsemantisches Wortbildungsparadigma betrachten, so können wir die Gesamtheit seiner Bedeutungen als 1) Sichaufhalten einer Person irgendwo, 2) als Herkunft einer Person von, 3) als Bewegung einer Person nach charakterisieren.